

Berenschot

UITKOMSTEN RAADPLEGING VAN
ONDERNEMERS IN DE
BLOEMISTERIJSECTOR OVER DE
TOEKOMSTVERKENNING VAN HET
PRODUKTSCHAP TUINBOUW

BIJEENKOMSTEN 11 OKTOBER EN
12 OKTOBER 2005

Utrecht, oktober 2005

UITKOMSTEN RAADPLEGING VAN
ONDERNEMERS IN DE
BLOEMISTERIJSECTOR OVER DE
TOEKOMSTVERKENNING VAN HET
PRODUKTSCHAP TUINBOUW

BIJEENKOMSTEN 11 OKTOBER EN
12 OKTOBER 2005

INHOUD	Blz.
1. INLEIDING.....	1
2. VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE	2
2.1 KWALITATIEF ONDERZOEK.....	2
2.2 SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN	2
2.3 OPBOUW VRAAGSTELLING.....	3
2.4 VERIFIEERBAAR.....	4
2.5 BELANG VAN VOORLICHTING	4
2.6 ROL BERENSCHOT	4
3. UITKOMSTEN VAN DE PANELSESSIES.....	5
3.1 PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES	5
3.2 DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN	6
3.3 DRAAGVLAK VOOR	7
DE FUNCTIES VAN HET SCHAP	
3.4 UITKOMSTEN TAKEN PT	10
3.4.1 Markt en promotie.....	10
3.4.2 Onderzoek en innovatie.....	12
3.4.3 Kwaliteit.....	14
3.4.4 Milieu en Energie.....	15
3.4.5 Arbeid	16
3.4.6 Totaalbeeld over alle taken.....	18
3.5 ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT	18
4. INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES.....	21
4.1 DE ROL VAN BERENSCHOT	21
4.2 DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT	21
4.3 DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN	21
4.4 DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE.....	21
4.5 WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE.....	22
4.6 DE POSITIE VAN DE BRANCHEORGANISATIES	22

4.7	VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG	22
4.8	BASISHOUDING EN OVERTUIGING.....	22
4.9	BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN	22
5.	SAMENVATTING	24

1. INLEIDING

Minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in zijn brief van 17 november 2004 aan de Tweede Kamer, aangegeven dat alle productschappen en bedrijfsschappen een realistische toekomstverkenning moeten uitvoeren naar de in de eerstkomende jaren te verwachten en gewenste ontwikkelingen. In deze toekomstverkenning moet worden aangegeven welke taken het schap in de komende jaren wil gaan uitvoeren. Daarbij moet beargumenteerd worden wat de waarde is van deze activiteiten voor het sectorbelang en voor het algemeen belang en waarom deze activiteiten met collectief geld moeten worden gefinancierd.

Voor de minister is draagvlak voor de activiteiten van de schappen essentieel. Draagvlak bij de dragende organisaties en draagvlak bij de ondernemers in de sector die de heffingen moeten betalen. Ook hecht hij aan een goede besturing van de schappen (good governance).

Gedurende het traject van opstellen van de toekomstverkenning voor het Productschap Tuinbouw (PT) zijn de takenpakketten voor de verschillende sectoren besproken met de zes sectorcommissies binnen het PT. Voorts is de tuinbouwbrede toekomstverkenning door het bestuur vastgesteld. In bestuur en commissies is draagvlak gebleken voor de voorgelegde voorstellen.

De volgende stap in het proces van draagvlaktoetsing waren de bijeenkomsten waarbij de toekomstverkenning voorgelegd wordt aan de ondernemers die de heffing betalen. In deze rapportage worden de uitkomsten van deze bijeenkomsten beschreven.

2. VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE

2.1 KWALITATIEF ONDERZOEK

De SER heeft een coördinerende rol bij het opstellen van de toekomstverkenningen door de schappen. Ook de methode van toetsing van de voorlopige toekomstverkenningen is in overleg met de SER vastgesteld. De aanpak is in het overleg platform met de SER en de schappen besproken, waarbij een duidelijk voorkeur is uitgesproken voor een kwalitatief onderzoek door middel van panels die zijn samengesteld uit ondernemers uit de sectoren.

Deze keuze voor kwalitatief onderzoek met panels is gekozen omdat het de mogelijkheden biedt om dieper door te vragen over argumenten, meningen, suggesties en patronen.

Berenschot maakt daarbij gebruik van computers waardoor het mogelijk wordt alle input van de aanwezigen te registreren.

De sessies leveren ook kwantitatieve uitkomsten op. Gezien de omvang van de bijeenkomsten kan geen statistische zekerheid aan deze uitkomsten worden ontleend, wel geeft het een illustratief beeld van de meningen tijdens de sessies.

De SER heeft aangegeven dat het onderzoek zich moet beperken tot het betrouwbaar weergeven van de resultaten. Het is aan de schappen zelf om op basis van de uitkomsten van dit onderzoek en de meningen van de dragende organisaties te bepalen tot welke wijzigingen dit zal leiden in de voorlopige toekomstverkenning van de sector.

2.2 SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN

Voor de sector bloemisterij (bloemen en planten) zijn twee panels georganiseerd.

Voorafgaande aan het uitnodigen van deelnemers, zijn de gewenste samenstellingen van de groepen in de sessies vastgesteld. Per sessie is bepaald welke mix van schakels in de keten, omvang, en georganiseerd/ ongeorganiseerd, gewenst is.

Voor het uitnodigen van deelnemers is uitgegaan van de bestanden van het PT. Deze bestanden zijn door een gespecialiseerd bureau overgenomen en vervolgens zijn "at random" de namen van ondernemingen geselecteerd door de computer. Deze ondernemingen zijn gebeld, met de vraag of ze zouden willen deelnemen. Vervolgens zijn de plaats in de keten en de bedrijfsomvang geverifieerd en is gevraagd of de ondernemer al dan niet georganiseerd is. Er werd net zolang gebeld tot ieder van de categorieën in de gewenste omvang gevuld was.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de gewenste samenstelling en wat de uiteindelijke samenstelling van de groepen is geweest. Deze wijken af, omdat enkele personen zich op het laatste moment hebben afgemeld, dan wel zonder aankondiging niet zijn verschenen. Daarnaast is een reservelijst opgesteld (per categorie twee reservekandidaten) om bij afmelding de deelnemersgroep aan te vullen.

Type ondernemer	Uitgenodigd	Aanwezig
Teler/kweker klein georganiseerd	8	4
Teler/kweker groot georganiseerd	8	5
Teler/kweker klein ongeorganiseerd	4	4
Teler/kweker groot ongeorganiseerd	2	2
Handelaar klein georganiseerd	4	1
Handelaar groot georganiseerd	4	4
Handelaar klein ongeorganiseerd	2	2
Handelaar groot ongeorganiseerd	2	1
Bloemist	2	4
Tuincentrum	2	2
Uitgangsmateriaal	2	2
Totaal	40	31

2.3 OPBOUW VRAAGSTELLING

In overleg met de SER en andere betrokken onderzoekbureaus is gekozen voor het hanteren van een mix van keuzevragen (vijfpuntsschaal), stellingen en open vragen. Deze laatste vorm geeft de mogelijkheid om antwoorden toe te lichten en suggesties naar voren te brengen.

De kenmerken van de deelnemers zijn vastgelegd om eveneens doorsneden te kunnen maken op type ondernemer, omvang, georganiseerd/ongeorganiseerd.

Als eerste stap in de draagvlakmeting zijn de deelnemers stellingen voorgelegd over de waarde van collectief gefinancierde activiteiten in algemene zin. Vervolgens is de mening gepeild over het belang van de functies van het schap (volgens de omschrijving van de SER).

Daarna zijn de voorstellen uit de (door het bestuur en de sectorcommissie van PT vastgestelde) toekomstverkenning voorgelegd per taak. Daarbij is achtereenvolgens

gevraagd naar het belang van de taak voor bedrijfsvoering; het belang van het verplicht collectief financieren van deze activiteit via het PT; alternatieve vormen van financieren en de hoogte van de voorgenomen uitgaven). Hierdoor is per taak een beeld verkregen van de mening van de deelnemers. Tenslotte zijn vragen gesteld over de voorgenomen maatregelen voor goed bestuur (governance-structuur).

2.4 VERIFIEERBAAR

Alle stemmingen en commentaren zijn in computerbestanden vastgelegd. Uit de antwoorden op de vragen zijn de rechte tellingen gemaakt en zijn grafische voorstellingen per sessie afgeleid. Deze basisgegevens zijn vastgelegd in de computer, zodat het mogelijk is om de redenering van Berenschot, van rechte tellingen en directe commentaren, naar patronen en conclusies te volgen. De bevindingen in deze rapportage zijn terug te herleiden naar de 'ruwe' uitkomsten van de bijeenkomsten.

De opmerkingen die tijdens de "eerste ronde" en de discussies zijn gemaakt, zijn tijdens de sessies vastgelegd en later toegevoegd aan de rapportage.

2.5 BELANG VAN VOORLICHTING

De ondernemers zijn voorgelicht door middel van een folder waarin de belangrijkste elementen van de toekomstverkenning voor de betreffende sector zijn beschreven, aangevuld met voorbeelden van activiteiten die het PT per hoofdtaak uitvoert. Daarnaast is de mogelijkheid geboden om het volledige rapport van de toekomstverkenning op te vragen.

Bovendien is het noodzakelijk gebleken om de toekomstverkenning ook te presenteren tijdens de bijeenkomsten om deelnemers voor te lichten en aanvullende vragen ter verduidelijking te laten stellen.

2.6 ROL BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is volgens de richtlijnen van de SER aangegeven als objectief en neutraal. Het gaat om een onderzoeksopdracht, niet om een advies aan het PT of aan de SER. Berenschot geeft met deze rapportage geen oordeel, maar een samenvatting van de meningen die tijdens de sessies naar voren gekomen zijn.

3. UITKOMSTEN VAN DE PANELSESSIES

De deelnemers is gevraagd te scoren op een vijfpuntsschaal. Voor het rapporteren over de uitkomsten hebben wij de volgende indeling gehanteerd:

Gemiddelde	Benaming onderzoeksresultaat
>4,5	Zeer mee eens/ zeer belangrijk / veel te weinig
3,5 – 4,5	Mee eens / belangrijk/ te weinig
2,5 – 3,5	Neutraal/ voldoende
1,5 – 2,5	Mee oneens/ onbelangrijk/ te veel
< 1,5	Zeer mee oneens/ zeer onbelangrijk/ veel te veel

Een evenwicht in de scores komt dus op 3, een per saldo neutrale uitkomst. Afwijkingen van deze score in de eerste decimaal achter de komma lijken wellicht gering, maar de patronen die er achter liggen verschillen significant. Indien een uitkomst precies tussen twee categorieën valt, bepaalt het tweede cijfer achter de komma welke benaming de uitkomst krijgt. Bijvoorbeeld bij een uitkomst van 2,5 krijgt de uitkomst de benaming neutraal indien meer dan 2,50 en “onbelangrijk” indien minder dan 2,50.

De kanttekening blijft van kracht dat het in het onderzoek niet gaat om een kwantitatief, statistisch verantwoord onderzoek. De patronen zijn belangrijk door het kwalitatieve inzicht dat zij geven. Dit inzicht wordt versterkt door de opmerkingen die in het systeem zijn vastgelegd en de resultaten van de discussie over de onderwerpen.

3.1 PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES

In beide bijeenkomsten bleek een positieve grondhouding van de ondernemers, waarbij overwegend werd uitgesproken dat het PT belangrijk is en dat “we het niet kunnen missen”. Het solidariteitsprincipe wordt door de grote meerderheid onderschreven. Tegelijkertijd was sprake van een kritische houding over de wijze waarop het PT de taken en rollen uitvoert. Rond de helft van de aanwezigen gebruikt beschrijvingen als “ambtelijk, log, ondoorzichtig, een grote boom met veel vertakkingen”. Daaruit blijkt dat de wijze waarop de taken worden uitgevoerd en de inrichting van de organisatie in de ogen van de aanwezigen verbetering behoeven.

Enkele aanwezigen achten het PT niet meer van deze tijd en pleiten voor opheffing, waarbij ook het verplichte karakter van de heffing als ongewenst wordt gekarakteriseerd.

Met name wordt de toegevoegde waarde van gezamenlijke promotie door de ondernemers duidelijk herkend. De uitvoering van promotie vindt plaats via het Bloemen Bureau Holland. Deze organisatie is op het terrein van promotie meer zichtbaar voor de bedrijven dan het productschap. Enkele deelnemers geven aan trots te zijn op de sector en op de wijze waarop de sector zich middels promotie aan de wereld laat zien.

Door bijna iedere ondernemer wordt aangegeven dat er getwijfeld wordt aan het efficiënt handelen van het productschap en dat er toch wel veel geld naar toe gaat. Hierbij is het niet echt duidelijk waar het nu aan wordt uitgegeven. Deze bijeenkomsten worden gezien als een goede gelegenheid om eens stil te staan bij de toegevoegde waarde van alle activiteiten en uitgaven die hiermee gemoeid zijn. Hierbij wordt ook aangegeven dat de uitkomst niet hoeft te zijn dat er minder moet worden uitgegeven, misschien is het juist goed voor de sector om meer uit te geven, bijvoorbeeld aan promotie. Duidelijke voorwaarde is wel dat het effectief en efficiënt gebeurt.

3.2 DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN

Het draagvlak voor het uitvoeren van ‘verplicht collectief gefinancierde activiteiten’ is in kaart gebracht door de deelnemers van de sessies drie stellingen voor te leggen. De onderstaande tabel geeft de uitkomsten op deze drie stellingen weer. Een toelichting op de resultaten staat vermeld onder de tabel.

STELLING	
Alle ondernemingen in een sector moeten verplicht meebetalen aan zaken die voor de gehele sector van belang zijn.	Mee eens (3,9)
Er moet een organisatie zijn die alle bedrijven kan verplichten om aan bepaalde activiteiten mee te doen of zich aan regels te houden om te voorkomen dat enkele individuele bedrijven de sector schaden.	Mee eens (3,6)
Overheden en andere instanties zijn vaak bereid om geld te investeren in een sector, als de sector zelf ook meebetaalt. Alle bedrijven in de sector moeten meebetalen aan deze eigen bijdrage vanuit de sector	Neutraal (3,3)

STELLING 1: ALLE BEDRIJVEN MOETEN VERPLICHT MEEBETALEN

De deelnemers hebben zich duidelijk uitgesproken dat ze het met deze stelling eens zijn. De helft van de deelnemers heeft ‘mee eens’ aangegeven en 1/3 zelfs ‘zeer mee eens’. Slechts een kleine groep is het er mee oneens. Opvallend is ook dat slechts één deelnemer ‘neutraal’ heeft geantwoord. Een grote meerderheid is het dus eens met het principe van een verplichte heffing. Dat is in lijn met de opmerkingen die in de eerste ronde zijn gemaakt.

STELLING 2: VERPLICHTEN TOT NAVOLGEN VAN REGELS

Ook bij deze stelling hebben de deelnemers zich voornamelijk uitgesproken met 'mee eens' en 'zeer mee eens'. Er zijn alleen in vergelijking met het antwoord op de vorige stelling, meer deelnemers die neutraal hebben geantwoord. Een kleine groep is het niet eens met deze stelling. Ook bij deze stelling kan dus geconcludeerd worden dat een grote meerderheid het eens is met een organisatievorm die alle bedrijven kan verplichten aan bepaalde activiteiten mee te doen en opgestelde regels na te volgen.

STELLING 3: ALS ANDEREN WILLEN BIJDAGEN IS EIGEN BIJDRAGE VAN DE SECTOR NOODZAKELIJK

Met deze stelling zijn de deelnemers minder uitgesproken het mee eens. Het zwaartepunt van de deelnemers (ongeveer de helft) heeft 'mee eens' tot 'zeer mee eens' geantwoord, maar een kwart van de deelnemers antwoordt neutraal en de resterende kwart van de deelnemers is het oneens tot zeer oneens met 'eigen bijdrage van de sector indien andere organisaties dit bedrag willen aanvullen (bijvoorbeeld de overheid). Het patroon van de reacties op deze stelling is echter als positief te betitelen.

PATROON UIT DE DRIE STELLINGEN

De drie stellingen gaan over de kern van de toegevoegde waarde van het productschap. Moeten alle sectorgenoten betalen? Moet een schap dwingend verordeningen kunnen opleggen?. Moet een schap fondsen bijeenbrengen waarmee bepaalde activiteiten in samenwerking met andere instanties kunnen worden gefinancierd?

Samengevat ziet een grote meerderheid het nut en toegevoegde waarde van het schap. Slechts een kleine minderheid (1/4) ziet geen toegevoegde waarde in een verplichte eigenbijdrage vanuit de sector als bijvoorbeeld de overheid dit bedrag wil verdubbelen. Hierbij blijkt met name dat deze ondernemers geen vertrouwen hebben dat het bedrag vervolgens door andere instanties wordt aangevuld.

3.3 DRAAGVLAK VOOR DE FUNCTIES VAN HET SCHAP

Aan de ondernemers is gevraagd naar het belang dat zij hechten aan de vier hoofd-functies van het productschap. Het gaat hier om de vier functies die de SER onderscheidt:

- *Overlegplatform*: schappen zijn in hun sectoren de enige sectorbrede overlegtafel waar dragende organisaties en overige stakeholders via overleg en consensus (niet bindende) afspraken kunnen maken.
- *Dienstverlening aan de sector*: schappen ontwikkelen onder eigen verantwoordelijkheid activiteiten ten behoeve van bedrijven in de sector. Zij verlenen diensten en geven adviezen en voorlichting onder andere op het terrein van kennis, product- en marktonderzoek, sectorpromotie, innovatie en bedrijfsvoering.
- *Belangenbehartiging*: schappen zijn voor sectorbrede en maatschappelijke vraagstukken tegelijk aanspreekpunt, onderhandelaar en lobbyist.

- *Regelgeving*: schappen hebben de bevoegdheid om materiële regelgeving of-
tewel extern bindende afspraken uit te vaardigen en te handhaven. Daar-
naast kunnen zij niet bindende sectorbrede beleidsafspraken maken.

Functie	
1 Overlegplatform	Belangrijk (3,5)
2 Dienstverlener	Belangrijk (4,2)
3 Belangenbehartiger	Belangrijk (3,8)
4 Regelgever	Belangrijk (3,6)

HOOFDFUNCTIE OVERLEGPLATFORM

De deelnemers onderschrijven de functie van een productschap als overlegplatform. De helft van de deelnemers heeft aangegeven deze functie belangrijk te vinden en een kwart neutraal. Er zijn bijna geen deelnemers die het 'zeer eens' zijn met deze stelling, evenals oneens tot zeer oneens.

HOOFDFUNCTIE DIENSTVERLENING

De functie als dienstverlener wordt volmondig onderschreven. Op twee deelnemers na hebben alle deelnemers 'mee eens' tot 'zeer mee eens' geantwoord. Eén derde van de deelnemers is het er zelfs 'zeer mee eens'. Een patroon dat ook duidelijk wordt als gevraagd wordt naar de toegevoegde waarde van de specifieke taken die het PT uitvoert als 'dienstverlener', zoals promotie en onderzoek.

HOOFDFUNCTIE BELANGENBEHARTIGING

Ook bij deze functie geven de deelnemers aan dat ze het een belangrijke taak van het productschap vinden. Tweederde van de ondernemers heeft belangrijk tot zeer belangrijk geantwoord. In vergelijking met de hoofdfunctie dienstverlening geven iets meer ondernemers aan dat ze het onbelangrijk vinden, maar dit is een minderheid. In de discussie wordt hierbij aangevuld dat het productschap duidelijk een rol kan vervullen bij de belangenbehartiging, omdat de stabiliteit bij de brancheorganisaties op dit moment onvoldoende is om deze taak volledig naar zich toe te trekken.

HOOFDFUNCTIE BEVOEGDHEID TOT VERORDENINGEN

Het belang van deze hoofdfunctie wordt iets minder uitgesproken onderschreven door de ondernemers dan bij de voorgaande functies. Nog altijd geeft de helft van de deelnemers aan dat ze deze functie belangrijk tot zeer belangrijk vindt. Er is alleen een grotere groep (1/3) die neutraal heeft geantwoord. Slecht een kleine groep vindt deze taak onbelangrijk.

ALGEMEEN BEELD VAN DE HOOFDFUNCTIES

De hoofdfuncties van het productschap worden duidelijk onderschreven als belangrijk voor de sector, waarbij de functie van dienstverlener het hoogste scoort. Dit patroon blijkt later ook uit de beoordeling van de specifieke taken die het PT uitvoert. Ook hierbij is geen activiteit waarbij ondernemers in grote getale aangeven dat het geen toegevoegde waarde heeft of dat het productschap deze niet moet uitvoeren.

3.4 UITKOMSTEN TAKEN PT

3.4.1 Markt en promotie

	Generieke Promotie	Product promotie	Marktonderzoek	Imago
Belang	Belangrijk (4,0)	Belangrijk (3,9)	Belangrijk (4,1)	Neutraal (3,5)
Door PT?	Belangrijk (3,9)	Belangrijk (3,7)	Belangrijk (3,6)	Belangrijk (3,5)
Kosten	Voldoende (3,2)			

PATROON HORIZONTAAL

Belang

De ondernemers zijn uitgesproken in het belang van markt en promotie voor hun bedrijfsvoering. Meer dan tweederde van de ondernemers heeft 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' geantwoord. De activiteit imagobevordering vormt hierbij een kleine uitzondering, waarbij nog steeds de helft van de deelnemers belangrijk tot zeer belangrijk aangeeft, maar ook een kleine minderheid aangeeft het niet belangrijk te vinden.

Uitvoering / Financiering door het PT?

Het PT wordt bij alle activiteiten behorende bij Markt en Promotie als de financierder/uitvoerder gezien. Uitgezonderd Imagoprojecten antwoord tweederde van de ondernemers dat ze het belangrijk tot zeer belangrijk vinden dat het PT de financierder/uitvoerder is. Bij imagoprojecten is dit de helft van de ondernemers en antwoord 1/3 neutraal. Een kleine (vaste) groep van ondernemers vindt uitvoering/financiering via het PT niet belangrijk. Zij vinden dit meer een taak van de brancheorganisaties of van de individuele bedrijven zelf.

Kosten

Het zwaartepunt van de antwoorden ligt bij voldoende en te weinig. Bijna de helft van de deelnemers geeft aan voldoende en 1/3 van de deelnemers geeft aan te weinig. Slechts een kleine minderheid geeft aan teveel. De ondernemers geven hiermee aan dat ze niet willen bezuinigen op de uitgaven voor promotie, waarmee ook helder wordt dat de effecten daarvan positief worden ingeschat. Wel blijkt uit de discussie dat PT en BBH steeds alert moet zijn en blijven op een effectieve besteding van de gelden.

PATROON VERTICAAL (PER TAAKGEBIED)

Generieke promotie

Generieke promotie wordt zeer van belang geacht voor de bedrijfsvoering en de sector. De helft van de deelnemers geeft aan belangrijk en 1/3 geeft aan 'zeer belangrijk'. Er zijn bijna geen ondernemers die aangeven het niet belangrijk te vinden. De ondernemers geven ook aan dat Generieke Promotie een rol is voor het PT in de vorm van het financieren van Bloemen Bureau Holland (zelfde score als bij belang voor bedrijfsvoering). Uit de score en de discussie blijkt duidelijke steun voor generieke promotie in de omvang en tegen de kosten die worden voorgesteld.

Productpromotie

Ook productpromotie is belangrijk voor de bedrijfsvoering. In vergelijking met Generieke Promotie zijn er iets meer ondernemers die neutraal hebben geantwoord, maar 1/3 geeft aan belangrijk en 1/3 zeer belangrijk. Deze zelfde score geldt voor de vraag of productpromotie verplicht collectief moet worden gefinancierd. Een iets grotere groep aan dit niet te willen en een voorkeur te hebben voor individuele financiering of via de brancheverenigingen op basis van vrijwilligheid, maar dit is nog steeds een minderheid van de deelnemers. In de discussie komt de vraag aan de orde hoe de gelden moeten worden verdeeld over de verschillende productgroepen en gewassen. Daar komt het dilemma aan de orde dat niet alle gewassen aan de beurt kunnen komen, maar dat wel sprake moet zijn van een "rechtvaardige" verdeling. Uit de discussie blijkt ook dat de wijze waarop door de commissies en BBH keuzes worden gemaakt en prioriteiten worden gesteld, niet altijd duidelijk is. De betrokkenheid van ondernemers in de commissies blijkt bij lang niet alle deelnemers bekend.

Marktonderzoek

Marktonderzoek wordt ook van groot belang geacht voor de bedrijven. Wederom geeft de helft van de deelnemers aan 'belangrijk' en 1/3 'zeer belangrijk'. De vraag of marktonderzoek verplicht collectief door het PT moet worden gefinancierd, wordt positief beantwoord. De gemiddelde score ligt iets lager in vergelijking met de twee voorafgaande taken, omdat er minder vaak 'zeer belangrijk' is gescoord. De helft van de deelnemers geeft echter aan het 'belangrijk' te vinden dat het PT deze taak financiert/uitvoert. Gelijk als bij de andere taken geeft een zelfde kleine groep aan het niet belangrijk te vinden om deze taak verplicht collectief te financieren.

Imagoprojecten

Deze taak wordt qua belang licht onder belangrijk (neutraal) gescoord. Iets meer dan 1/3 van de deelnemers scoort 'belangrijk', maar in vergelijking met de andere taken is er een grotere groep die deze taak niet belangrijk vindt. Financiering via het PT scoort net belangrijk. Hierbij geeft 1/3 van de deelnemers 'neutraal' aan en 1/3 'belangrijk'. Een kleine minderheid geeft aan het niet belangrijk te vinden.

TOTAALBEELD MARKT EN PROMOTIE

Markt en promotie wordt door de deelnemers van groot belang geacht voor de sector. Bij Generieke Promotie, Product Promotie en Marktonderzoek geeft 2/3 van de deelnemers aan het belangrijk tot zeer belangrijk te vinden voor het eigen bedrijf en de sector. Bij imagoprojecten geldt dit voor iets meer dan de helft van de deelnemers. De ondernemers geven eveneens aan dit verplicht collectief te willen fi-

nancieren via het PT. Hiervoor gelden dezelfde scores als bij het belang voor de bedrijfsvoering. Slechts een kleine groep ondernemers geeft aan het niet belangrijk te vinden en de voorkeur te hebben voor individuele financiering of via de brancheverenigingen op basis van vrijwilligheid. De uitkomsten bij de financiering onderstrepen het belang, aangezien de helft van de deelnemers aangeeft het voldoende te vinden en 1/3 zelfs te weinig. In de discussie wordt hierbij wel duidelijk opgemerkt dat het geen 'vrijbrief' is voor meer uitgeven, maar dat per activiteit/campagne de toegevoegde waarde moet worden aangetoond (effectiviteit) en eveneens een efficiënte wijze van besteding van de gelden van belang is. Het 'potje' hoeft ook niet ieder jaar op. De deelnemers weten goed om welke bedragen het gaat en hebben die bedragen er voor over.

3.4.2 Onderzoek en innovatie

	Fundamenteel onderzoek	Praktijkgericht onderzoek	Innovatieve projecten
Belang	Belangrijk (3,6)	Neutraal (3,5)	Neutraal (3,4)
Door PT?	Belangrijk (3,5)	Neutraal (3,2)	Neutraal (3,4)
Kosten	Voldoende (2,8)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het takenpakket Onderzoek & Innovatie scoort op de grens tussen neutraal en belangrijk. Het patroon dat hierachter zit is, dat de helft van de ondernemers 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' aangeeft, een kwart geeft aan neutraal en eveneens een kwart van de deelnemers geeft aan 'onbelangrijk'.

Uitvoering / Financiering door het PT?

Bij de financiering van Onderzoek & Innovatie door het PT geldt hetzelfde patroon als bij het belang voor de sector, dus dat de helft van de ondernemers 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' aangeeft, een kwart neutraal aangeeft en eveneens een kwart 'onbelangrijk' aangeeft. Bij fundamenteel onderzoek geldt een kleine uitzondering namelijk dat iets minder deelnemers 'niet belangrijk' hebben gescoord. In de commentaren wordt aangegeven dat de bedrijven die er profijt van zullen hebben, het onderzoek ook moeten financieren of dat het via de brancheverenigingen moet worden gefinancierd. Bij fundamenteel onderzoek wordt aangegeven dat hier een rol voor de overheid ligt.

Kosten

Bij de voorgenomen kosten geven de deelnemers aan het voldoende te vinden. Eenderde van de deelnemers geeft echter aan het 'te veel' tot 'veel te veel' te vinden. Dit komt overeen met de groep die aangegeven heeft de activiteiten niet belangrijk te vinden. Aan de andere kant geeft een ¼ van de deelnemers aan het 'te weinig' te

vinden. Ook in het takenpakket Onderzoek en Innovatie blijkt draagvlak voor de omvang van de kosten in relatie tot de effecten.

PATROON PER TAAKGEBIED

Fundamenteel onderzoek

De score voor deze activiteit scoort net belangrijk. Het patroon hieronder is dat de helft van de deelnemers 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' hebben gescoord. Een kleine groep geeft aan het 'niet belangrijk' voor de bedrijfsvoering te vinden. Dit patroon komt ook naar voren bij de vraag of fundamenteel onderzoek verplicht collectief gefinancierd moet worden via het PT. Tijdens de discussie blijkt dat het nut van het fundamentele onderzoek voor het eigen bedrijf niet altijd wordt gezien.

Praktijkgericht onderzoek

Praktijkgericht onderzoek scoort neutraal, maar vrijwel hetzelfde als fundamenteel onderzoek. Hierbij scoort de helft van de ondernemers 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' en een kwart scoort 'neutraal'. Een kwart van de ondernemers scoort echter 'niet belangrijk'. Deze score geldt ook voor het verplicht collectief financieren via het PT. Ook hier komt de vraag aan de orde in de discussie hoe de projecten worden geselecteerd en hoe het PT kan zorgen voor een "rechtvaardige" verdeling van onderzoeksgelden over de verschillende gewassen. Het bestaan en de werking van commissies is niet bij alle deelnemers bekend.

Innovatieve projecten

De scores voor innovatieve projecten komen overeen met die van praktijkgericht onderzoek. Hierbij geeft ook de helft van de ondernemers aan innovatieve projecten 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' voor de bedrijfsvoering te vinden en om het verplicht collectief te financieren. Een kwart van de ondernemers vindt dit niet. Uit de discussie blijkt de overtuiging dat de sector moet investeren om de sterke concurrentiepositie te behouden.

TOTAALBEELD ONDERZOEK EN INNOVATIE

Onderzoek & Innovatie scoort positief, op de grens tussen neutraal en belangrijk. Bij alle activiteiten komt het patroon naar voren van een grote groep (de helft) die deze taak belangrijk vindt en een kwart van de deelnemers die het niet belangrijk vindt en financiering via de brancheverenigingen op vrijwillige basis willen laten plaatsvinden of het onderzoek willen laten betalen door de ondernemer die er profijt van heeft (bij fundamenteel onderzoek is deze laatste groep kleiner). Deze uitkomsten komen overeen met het oordeel en het achterliggende patroon over de voorgenomen uitgaven (voldoende). Ook bij deze taak geldt echter dat 1/3 van de ondernemers aangeeft het 'te veel' tot 'veel te veel' te vinden, maar ook een kwart van de deelnemers aangeeft 'te weinig'. In de discussie wordt wel nadrukkelijk aangegeven dat de kennis opgedaan tijdens het onderzoek beter moet worden verspreid onder de ondernemers en dat aandacht nodig is voor het hanteerbaar maken voor ondernemers.

3.4.3 Kwaliteit

	Beperken handelsbelemmeringen	Keuringen efficiënter maken	Borging kwaliteit
Belang	Belangrijk (4,1)	Belangrijk (3,6)	Belangrijk (3,6)
Door PT?	Belangrijk (3,9)	Neutraal (3,4)	Neutraal (3,3)
Kosten	Voldoende (3,0)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Alle activiteiten behorende bij de taak Kwaliteit scoren belangrijk. Bij 'beperken van handelsbelemmeringen' geeft zelfs meer dan tweederde van de deelnemers aan het 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' te vinden voor hun bedrijfsvoering. Er is zelfs geen enkele deelnemer die aangeeft 'onbelangrijk' tot 'zeer onbelangrijk'. Deze laatste twee scores komen wel voor bij de andere twee activiteiten, maar het is een kleine minderheid van de deelnemers. Meer dan de helft geeft aan 'keuringen efficiënter maken' en 'Borging kwaliteit' belangrijk te vinden.

Uitvoering / Financiering door het PT?

'Beperken van handelsbelemmeringen' wordt duidelijk als een activiteit gezien die collectief via het PT moet worden gefinancierd. Bij de andere twee activiteiten is dit minder uitgesproken, maar vindt de helft van de deelnemers dit nog steeds 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk'. De alternatieve vormen van financiering zijn betalen door de bedrijven zelf, waarbij ook aangegeven wordt dat keuringen en kwaliteitsborging een middel zijn om je als ondernemer te onderscheiden van je concurrent, of via de branchevereniging. Bij keuringen die een publieke belang dienen wordt aangegeven dat de overheid een rol heeft.

Kosten

De voorgenomen uitgaven voor kwaliteit scoort voldoende. Tweederde van de deelnemers geeft dit aan. Slechts een kleine groep geeft aan 'te veel' of 'te weinig'.

PATROON PER TAAKGEBIED

Beperken handelsbarrières

Zoals aangegeven scoort deze activiteit hoog, waarbij zelfs meer dan tweederde van de deelnemers aangeeft het 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' te vinden voor hun bedrijfsvoering en geen deelnemer aangeeft het niet belangrijk te vinden. Eveneens tweederde van de deelnemers geeft hierbij aan dit een taak voor het PT te vinden.

Keuringen efficiënter maken

Ook deze activiteit wordt belangrijk geacht voor de bedrijfsvoering en meer dan de helft van de deelnemers scoort 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk', slechts een kleine groep vindt deze activiteit onbelangrijk. Financiering via het PT van deze activiteit komt uit op een neutrale score met als achterliggend patroon dat de helft het be-

langrijk vindt, een kwart 'neutraal' is en de andere kwart het onbelangrijk vindt. De eerder beschreven alternatieve financieringsvormen zijn hierbij van toepassing.

Borging kwaliteit

De scores en patronen komen overeen met 'keuringen efficiënter maken'. Uit de discussie blijkt dat de ondernemers borging van kwaliteit primair een eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer vinden. Systemen en labels kunnen daarbij ondersteunen, maar de ondernemers moeten en willen het zelf doen.

TOTAALBEELD KWALITEIT

Alle activiteiten behorende bij de taak Kwaliteit worden positief beoordeeld. 'Beperken handelsbarrières' is onomstreden en bij de andere twee activiteiten is een kleine groep deelnemers die aangeeft het niet belangrijk te vinden voor hun bedrijfsvoering en een kwart die hierbij de voorkeur heeft om het niet verplicht collectief te financieren, maar een verantwoordelijkheid te laten zijn van de ondernemer zelf of van de brancheverenigingen. De voorgenomen uitgaven zijn volgens de aanwezigen in goede verhouding met de waarde voor de sector.

3.4.4 Milieu en Energie

	Milieuprojecten	Energiebesparingsprojecten	Duurzame energieprojecten
Belang	Neutraal (3,2)	Belangrijk (3,9)	Belangrijk (3,7)
PT?	Neutraal (3,2)	Neutraal (3,4)	Neutraal (3,4)
Kosten	Voldoende (3,3)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

De energieprojecten worden belangrijk gevonden voor de bedrijfsvoering. Tweederde van de deelnemers scoort 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk'. Een kleine groep geeft aan het niet van belang te vinden. Milieuprojecten scoren neutraal. Hierbij geeft eenderde 'neutraal' aan iets meer dan 1/3 vindt het belangrijk. Een kwart van de ondernemers vindt milieuprojecten echter onbelangrijk.

Uitvoering / Financiering door het PT?

De financiering via het PT is niet voor alle ondernemers belangrijk. Een kwart vindt dat 'de vervuiler moet betalen' of dat de projecten op vrijwillige basis via de brancheverenigingen moet worden bekostigd. De helft van de deelnemers geeft echter aan het wel 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' te vinden om milieu- en energieprojecten verplicht collectief te financieren.

Kosten

De score komt uit op voldoende, omdat de helft van deelnemers dit heeft aangegeven. Er is echter ook een grote groep (1/3) van de deelnemers die het budget te laag

vindt. Uit de discussie blijkt de urgentie van het verlagen van energiegebruik, dit vanwege het kostenaspect, maar ook om het imago van de sector op dit terrein positief te houden.

PATROON PER TAAKGEBIED

Milieuprojecten

Milieuprojecten geeft een verdeeld beeld. De deelnemers zijn op te delen in drie bijna gelijke groepen als gekeken wordt naar het belang voor de bedrijfsvoering: neutraal-stemmers, belangrijk-stemmers en onbelangrijk-stemmers. Bij de financiering door het PT van milieuprojecten slaat de balans positief uit als gekeken wordt naar het onderliggende patroon. Hierbij geeft de helft van de deelnemers aan het belangrijk te vinden, maar vindt 1/3 dat de 'vervuiler' zelf moet betalen of dat het via de brancheverenigingen wordt bekostigd (op vrijwillige basis).

Energiebesparingsprojecten

Energiebesparingsprojecten worden belangrijk gevonden voor de bedrijfsvoering. Tweederde van de deelnemers scoort 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' en slechts een kleine groep vindt dit niet. Bij de financiering door het PT geldt hetzelfde patroon als bij de milieuprojecten. De hoge energieprijzen geven de projecten extra urgentie.

Duurzame energie projecten

Hierbij geldt dezelfde score en onderliggend patroon als bij de energiebesparingsprojecten. Uit de groep komt de overtuiging naar voren dat duurzame energie de toekomst is voor de sector.

TOTAALBEELD

Tweederde van de deelnemers vindt energieprojecten belangrijk voor de bedrijfsvoering. Bij de milieuprojecten is dit minder uitgesproken, maar geeft toch ook de helft van de ondernemers aan het van belang te vinden. Bij de financiering door het PT geeft de meerderheid aan dit belangrijk te vinden. Eenderde geeft de voorkeur aan financiering door de individuele ondernemer of de branchevereniging. Uit de groep blijkt een lange termijn visie die er toe leidt dat investeringen in innovatie op deze terreinen sterk wordt ondersteund.

3.4.5 Arbeid

	Arbeidsmarkt monitor	Arbeidsmarkt communicatie	ARBO projecten
Belang	Neutraal (3,1)	Neutraal (3,0)	Neutraal (2,8)
Door PT?	Neutraal (3,2)	Neutraal (3,2)	Neutraal (3,0)
Kosten	Voldoende (2,8)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het belang van het takenpakket 'Arbeid' wordt door ondernemers neutraal beoordeeld. Bij de arbeidsmarktmonitor neigt het onderliggende patroon iets meer naar belangrijk (1/3 geeft aan belangrijk en ¼ geeft aan onbelangrijk, de rest scoort neutraal); bij arbeidsmarktcommunicatie zijn duidelijk twee kampen: de ene helft vindt het belangrijk en de andere helft onbelangrijk. Het onderliggende patroon van arbo-projecten neigt iets meer naar onbelangrijk (1/3 onbelangrijk; ¼ belangrijk).

Uitvoering / Financiering door PT?

De rol en bijdrage van het PT wordt neutraal beoordeeld. Voor de activiteiten arbeidsmarktmonitor en arbeidsmarktcommunicatie geldt dat de helft van de deelnemers aangeeft het verplicht collectief via het PT te willen financieren. Eenderde is het hier niet mee eens. Bij Arbo-projecten zijn de scores onder te verdelen in drie gelijke groepen: 1/3 belangrijk; 1/3 neutraal en 1/3 belangrijk.

Kosten

De voorgenomen uitgaven worden als voldoende beoordeeld. Het onderliggende patroon hierbij is dat de helft 'voldoende' scoort en 1/3 te veel en 1/3 te weinig, een neutrale score.

PATROON PER TAAKGEBIED

Arbeidsmarktmonitor

De arbeidsmarktmonitor krijgt de score 'neutraal' als gekeken wordt naar het belang voor de bedrijfsvoering. Hierbij geeft 1/3 van de deelnemers aan het belangrijk te vinden en een kwart geeft aan onbelangrijk. De helft van de deelnemers wil deze activiteit via het PT financieren. Een kwart van de deelnemers geeft aan deze activiteit op een andere manier te financieren. Hierbij gelden de alternatieven die al bij de andere taken zijn benoemd, maar de overheid wordt ook expliciet benoemd.

Arbeidsmarktcommunicatie

De score en het patroon is gelijk aan de arbeidsmarktmonitor.

ARBO projecten

Het belang van arbo-projecten wordt iets minder hoog geacht in vergelijking met de twee voorgaande activiteiten. Eenderde geeft aan deze activiteit niet belangrijk te vinden. Dit uit zich ook in de wijze van financieren, waarbij meer deelnemers 'neutraal' hebben geantwoord. Deelnemers wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer en op de mogelijkheid om bij vele ander instanties ondersteuning te krijgen op ARBO gebied.

TOTAALBEELD ARBEID

In vergelijking met de andere taken scoort 'Arbeid' lager als gekeken wordt naar belang en financiering via het PT. De score is echter nog altijd neutraal en dan aan de positieve zijde van de balans. Van de drie activiteiten scoren 'Arbo-projecten' het laagste. Opvallend bij de uitslag over de voorgenomen uitgaven is dat eenderde van de deelnemers het budget te laag vindt.

3.4.6 Totaalbeeld over alle taken

Het algemene oordeel over het belang van de activiteiten is uitgesproken positief. De meeste activiteiten scoren 'belangrijk' waarbij 'Generieke Promotie'; 'Productpromotie'; 'Marktonderzoek' en 'Beperken van handelsbelemmeringen' er met kop en schouders boven uit steken. Een score onder de drie is niet voorgekomen (uitgezonderd Arbo-projecten) wat duidt op een onderliggend patroon waarbij de meerheid van de ondernemers 'belangrijk' tot 'zeer belangrijk' hebben gescoord. Een kleine vaste groep (maximaal 1/3 van de deelnemers) scoort 'niet belangrijk'. Het verplicht collectief financieren scoort voornamelijk neutraal. Ook hier geldt dat er geen enkele keer onder de drie is gescoord en de balans dus positief uitslaat. Generieke Promotie; Productpromotie en 'Beperken van Handelsbelemmeringen' scoren het hoogst. Eveneens is hierbij een zelfde kleine groep, die maximaal eenderde van de deelnemers omvat, voor een alternatieve vorm van financieren door de ondernemers zelf, de brancheverenigingen of de overheid. Voorgaand beeld komt ook overeen met de onderstaande tabel, waarbij de deelnemers is gevraagd om een score tussen de 1 en de 10 te geven aan de taak die de meeste prioriteit moest krijgen. Opvallend is ook de uitslag over de voorgenomen uitgaven. De deelnemers geven aan het voldoende te vinden, maar ook komt regelmatig voor dat een groep het te weinig vindt. De scores boven de drie wijzen hier ook op. In de discussie werd hierbij wel aangegeven dat effectiviteit en efficiency niet uit het oog worden verloren. Het is geen vrijbrief, evenals dat ook niet ieder jaar 'het potje' op hoeft. Uitgangspunt is dat er eerst gestreefd wordt om met dezelfde gelden meer te doen, alvorens wordt overgegaan op het uitgeven van meer geld. Deze uitkomsten versterken en verdiepen het beeld dat in de eerste ronde is gegeven.

Taakgebied	Score
Markt&Promotie	8,3
Onderzoek&Innovatie	6,8
Kwaliteit	6,5
Milieu- en energieprojecten	5,9
Arbeid	4,9

3.5 ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT

Tenslotte is aan de ondernemers een aantal stellingen voorgelegd over de toekomstige organisatiestructuur en de wijze van besturing van het PT. In de onderstaande tabel staan de scores weergegeven.

Nr.	Stelling	Score
1.	De sectorcommissies bepalen de activiteiten die het PT uitvoert en de uitgaven die hiermee gemoeid zijn. Het bestuur van het PT stelt de verordeningen vast en treedt meer op als toezicht-houder	Neutraal (3,4)
2.	Een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het PT bestuur.	Mee eens (3,9)
3.	Een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.	Mee eens (3,6)
4.	Een reken kamer houdt toezicht op het functioneren van het PT en de bestedingen van het geld.	Mee eens (3,9)
5.	Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar. Journalisten en andere belangstellenden kunnen er bij aanwezig zijn.	Mee eens (3,6)
6.	Naast georganiseerde ondernemers moeten ook ongeorganiseerde ondernemers invloed kunnen uitoefenen op de keuze van activiteiten en projecten.	Neutraal (3,3)
7.	Het productschap Tuinbouw blijft zelfstandig en zal niet fuseren met andere productschappen.	Neutraal (3,3)

Stelling 1: de sectorcommissies zijn bepalend

De uitkomst van deze stelling is neutraal. Hierbij geeft de meerderheid aan het eens te zijn met deze stelling, maar er is ook een kleine groep die het er niet mee eens is. Zij vinden dat er een risico is op goed bedoelende idealisten die teveel willen. Het bestuur moet hier een tegenkracht tegen zijn.

Stelling 2: een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het bestuur

Een overgrote meerderheid van de ondernemers is het met deze stelling eens. Dit betekent dat de ondernemers tegen dubbelfuncties zijn en voorstanders zijn van een striktere scheiding.

Stelling 3: een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.

Ook met deze stelling is een meerderheid het eens. Een kleine groep geeft aan dat er ook een voordeel zit aan dubbele petten, namelijk kortere communicatielijnen en dat deze oplossing wel eens inefficiënter en duurder kan uitvallen.

Stelling 4: Een reken kamer houdt toezicht

Ook met deze stelling is een grote meerderheid het eens. De ondernemers zijn voor onafhankelijk toezicht en controle. Tegenstemmers zijn er bijna niet.

Stelling 5: Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar

Met deze stelling is de meerderheid het eens. De ondernemers zijn voor meer transparantie. Een kleine groep is bang voor een Poolse landdag en geeft ook aan dat soms bepaalde onderwerpen besproken moeten worden zonder bijzijn van een journalist, omdat mensen zich dan niet meer durven utispreken.

Stelling 6: Ook ongeorganiseerde ondernemers moeten invloed kunnen uitoefenen

De helft van de deelnemers is het met deze stelling eens. Een kwart van de deelnemers is het er echter mee oneens en vindt dat ongeorganiseerden zich ook maar moeten organiseren. Dit voorstel leidt tot de discussie of ondernemers die wel betalen, maar niet georganiseerd zijn, al dan niet recht hebben op inspraak en invloed. Daarnaast wordt aangegeven dat ongeorganiseerden veel moeilijker te bereiken zijn en dat dit extra geld zal kosten.

Stelling 7: PT blijft zelfstandig en zal niet fuseren

Bij deze stelling geldt het zelfde patroon als bij de voorgaande stelling: de meerderheid is het er mee eens en een kleine groep (1/4) niet. Zij vinden dat deze mogelijkheid moet worden verkend en vinden eveneens dat deze stelling niet zo 'stellig' kan worden geponeerd. Morgen kan het anders zijn.

4. INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES

4.1 DE ROL VAN BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is, om de meningen van de participanten objectief en onvervormd weer te geven. Tijdens de sessie blijkt dat de meningsvorming voortkomt uit zowel de zaken die direct binnen de kaders van het PT liggen, maar ook door de omgeving en de situatie van de betrokkenen. De meningen die uiteindelijk over het takenpakket en de waarde van het PT worden gegeven worden gekleurd door andere overwegingen. Overwegingen overigens die passen in het kader van de meningsvorming over het toekomstige takenpakket van het PT.

Deze overwegingen van de deelnemers hebben wij opgetekend tijdens de discussies en geven wij hieronder in beknopte vorm weer.

4.2 DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT

Ondanks de gedegen voorlichting, blijkt tijdens de sessies dat de parate kennis over taken en activiteiten van het PT te wensen overlaat. Dat maakt het de deelnemers moeilijk om een afgewogen oordeel te vormen over de taken en activiteiten. Algemene beelden van het PT bepalen mede de reacties op de meer gedetailleerde vragen.

4.3 DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN

Ondanks alle pogingen die worden gedaan om de ondernemers voor te lichten, blijkt toch dat de zichtbaarheid van de activiteiten van het PT beperkt is. Folders en uitleg helpen, maar kunnen toch niet alle zaken helder maken. En wat niet duidelijk zichtbaar is, heeft ook weinig waarde in de ogen van de aanwezigen. In de bloemisterijsector kent iedereen het BBH en de activiteiten daarvan. Ook onderzoek en innovatie zijn bekend. Het is onvoldoende zichtbaar dat het PT dit mogelijk maakt en hoe de besluitvorming plaatsvindt over promotionele acties en onderzoekprojecten.

4.4 DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE

In vergelijking met andere sectoren in de tuinbouw heeft de bloemisterij nog goede rendementen. Dit uit zich onder andere in een positief kritische basishouding van de ondernemers en een meer op de lange termijn gerichte visie dan bij de andere sectoren naar voren komt. Overeenkomstig blijft echter dat alle kosten en uitgaven kritisch worden beoordeeld op de prijs / waarde verhouding. Ook de heffingen worden kritisch bekeken, maar er is geen acute druk om deze te verlagen. Er gaan zelfs stemmen op om de uitgaven aan bijvoorbeeld promotie te verhogen als dit bijdraagt aan een betere concurrentiepositie op de lange termijn.

4.5 WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE

De ondernemers in de sessies klagen over de grote hoeveelheid regelgeving en bureaucratie. De gedachte is dat ook het PT één van de motoren achter de toegenomen en strengere regelgeving is. Het is de ondernemers niet duidelijk dat het PT in opzet een bijdrage levert aan het werkbaar houden van regelgeving: zij zien het PT als één van de bronnen van overheidsbureaucratie.

4.6 DE POSITIE VAN DE BRANCHEORGANISATIES

Tijdens de sessie blijkt naast een positieve grondhouding ook kritiek op het PT. Deze kritiek blijkt verder te gaan dan alleen het PT. De huidige onrust in de belangenorganisaties blijkt te leiden tot een afnemend vertrouwen in die organisatie en in de bestuurders van die organisaties.

4.7 VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG

Het is niet meer vanzelfsprekend, dat ondernemers sterk staan voor het collectief belang. Het directe eigenbelang van de eigen onderneming komt steeds sterker op de voorgrond. Dat wordt door grotere bedrijven expliciet uitgesproken. Wat aan het collectief wordt afgedragen, moet duidelijke positieve effecten hebben op de eigen bedrijfsvoering. Het “samen sterk” principe is niet meer vanzelfsprekend. Vooral de “ongeorganiseerden” geven dit signaal af. Het is niet zo dat collectieve actie wordt afgewezen, maar dat de mix privaat – collectief zou moeten verschuiven.

4.8 BASISHOUDING EN OVERTUIGING

Een kleine minderheid van de aanwezigen in de bloemisterijsector uit zich in principiële termen over de schappen en het PT in het bijzonder. Deze ondernemers willen af van de verplichte heffingen, willen zelf meer invloed en hebben uitgesproken negatieve oordelen over de bestuurders en de wijze waarop bestuurd wordt. Het is wel duidelijk dat deze mensen over alle taken van het PT een negatief oordeel hebben. Zij pleiten voor afschaffing van het PT en zien geen taken die niet door andere organisaties overgenomen kunnen worden.

4.9 BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN

De aanpak is er op gericht geweest een onderbouwd beeld te krijgen van de meningen die leven onder ondernemers. De uitkomsten geven nadrukkelijk geen statistische betrouwbaarheid, maar geven wel duidelijke patronen. Ondanks alle overwegingen die hiervoor zijn vermeld moeten de meningen, in onze opvatting, serieus genomen worden. Het overgrote deel van de deelnemers onderbouwt zijn/haar mening met argumenten en komt met suggesties voor verbeteringen en alternatieven.

De (ongeorganiseerde en georganiseerde) ondernemers, geven heldere signalen af. Kritiek, maar ook opbouwende voorstellen.

De sectorcommissie Bloemisterij en het bestuur van het PT, hebben de taak en de verantwoordelijkheid om de signalen uit beide richtingen te wegen en op grond daarvan te komen tot een mogelijke bijstelling van de toekomstverkenning. De signalen uit het onderzoek zijn helder en wijzen op steun aan de activiteiten van het PT. De signalen geven aan dat ondernemers niet zozeer een versmalling van het takenpakket aanbevelen, maar dat ze wel een verbetering verwachten in de wijze waarop de taken worden uitgevoerd. Efficiëntie en effectiviteit zijn hierbij veel gebruikte woorden.

5. SAMENVATTING

- Uit de startrondes blijkt een kritische maar positieve stemming naar het PT. De kritiek richt zich niet zozeer op het nut van de verschillende taken, als wel de wijze waarop ze worden uitgevoerd. Bijna iedere ondernemer spreekt in de startronde zijn twijfel uit over de mate van efficiëntie binnen het PT. Woorden als groot en log worden veel gebruikt. De meerderheid van de deelnemers geeft aan het productschap van groot belang te vinden om collectief de concurrentiepositie van de sector te waarborgen. De uitkomsten van de stemmingen bevestigen dat de sector positief is over de toegevoegde waarde van het takenpakket (geen enkele keer een score onder de drie). Opvallend is echter dat voor de financiering/uitvoering van dit takenpakket het PT als meest geschikte organisatie wordt aangewezen en dat bij de hoogte van de voorgenomen uitgaven weinig ondernemers aangeven dat ze het 'teveel' vinden. Gezien de meningen geuit bij de startrondes zou op deze punten een kritischere uitkomst meer voor de hand liggen. De achterliggende verklaring is dat de ondernemers een grote noodzaak voelen om collectief een groot budget vrij te maken voor het behouden van de concurrentiepositie op de lange termijn. Hierbij geven ze echter expliciet aan dat de uitkomsten niet beschouwd moeten worden als een 'vrijbrief' om meer uit te geven. Ze vinden het erg belangrijk dat gestuurd wordt op de effectiviteit en efficiëntie van de voorgenomen activiteiten.
- Het belang van de taken uit het pakket "Markt en promotie" is onomstreden, evenals het collectief financieren van deze taak via het PT. Generieke promotie en marktonderzoek steken zelfs met kop en schouders boven de andere taken uit (uitgezonderd 'beperken handelsbelemmeringen'). De voorgenomen kosten vinden de deelnemers voldoende.
- Onderzoek en innovatie scoort neutraal qua belang, evenals de financiering van deze taak via het PT. Fundamenteel onderzoek vormt hierbij een uitzondering met een score van 'belangrijk'. De scores van de verschillende activiteiten liggen echter allemaal rond het omslagpunt tussen neutraal en belangrijk (3,5). De aanwezigen geven aan het budget voldoende te vinden.
- De activiteiten van de taak 'Kwaliteit' worden alle drie (beperken handelsbelemmeringen; efficiënter maken van keuringen en borging van kwaliteit) belangrijk geacht voor de bedrijfsvoering. Het beperken van handelsbelemmeringen scoort duidelijk hoger dan de andere activiteiten (ook activiteiten van andere taakpakketten). Dat het PT deze activiteit moet financieren is ook onomstreden. Bij 'efficiënter maken van keuringen' en 'borging van kwaliteit' geven de ondernemers de score 'neutraal'. Het voorgenomen budget wordt als voldoende beschouwt.
- Milieuprojecten scoren neutraal als gevraagd wordt naar belang, evenals bij de vraag of het PT deze projecten moet financieren. Energieprojecten scoren hoger als gekeken wordt naar het belang voor de bedrijfsvoering. De ondernemers geven hier 'belangrijk aan'. De voorgenomen uitgaven worden als voldoende beschouwd. Opvallend is dat eenderde van de deelnemers aangeeft het te weinig te vinden.

- Het takenpakket van 'Arbeid' scoort in vergelijking met de andere taken het laagst, maar nog steeds op zowel belang voor de bedrijfsvoering als financiering van het PT wordt neutraal gescoord. De uitgaven vinden de deelnemers op het juiste niveau.
- De voorstellen over goed bestuur vinden bijval, de scores geven aan dat de ondernemers positief reageren op de voorstellen die in de toekomstverkenning zijn opgenomen. Bij een bepalende rol van de sectorcommissies wordt wel de twijfel uitgesproken of nu niet goed bedoelende idealisten veel extra activiteiten op gaan zetten met hogere kosten tot gevolg. Deze hogere kosten zijn ook de oorzaak van de twijfel bij een grotere invloed van ongeorganiseerden bij het besluitvormingsproces, omdat deze ondernemers moeilijker te bereiken zijn.

Het totaalbeeld geeft aan dat bij de ondernemers draagvlak is voor het PT en dat zij het huidige takenpakket willen behouden, maar dat effectiviteit en efficiëntie bij iedere (nieuwe) activiteit helder in het vizier moeten zijn.